

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD

AUDIT | TAX | CONSULTING

"FinTrend" BOKT MMC

Maliyyə Hesabatlar və
Müstəqil Auditorun Hesabatı

31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə

"FinTrend" BOKT MMC

**Maliyyə Hesabatlar və
Müstəqil Auditorun Hesabatı**

31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə

MÜNDƏRİCAT

Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təsdiq Edilməsi ilə Bağlı Rəhbərliyin Məsuliyyətinin Bəyanı.....1

Müstəqil Auditorun Hesabatı2-3

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat4

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat.....5

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat6

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat7

Maliyyə Hesabatları üzrə qeydlər.....8-45

**MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatında göstərilmiş auditorun rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və "FinTrend" BOKT MMC (bundan sonra "Təşkilat") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Rəhbərlik Təşkilatın 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitən il üzrə fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri MHBS Mühəsibat uçotu standartlarına (MHBS Mühəsibat uçotu standartları) müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühəsibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsəduyğun qərarların və mülahizələrin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS-nin tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Təşkilatın normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Təşkilatın daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Təşkilatın maliyyə hesabatlarının MHBS Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühəsibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühəsibat uçotunun Azərbaycan Respublikasında qəbul edilmiş qanunvericilik və mühəsibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Təşkilatın aktivlərinin qorunmasının təmin edilməsi və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları Təşkilatın rəhbərliyi tərəfindən 26 may 2024-cü il tarixində təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik tərəfindən:

Qəmbərəva Sevinç
Direktor

Məmmədli Kazım
Baş mühasib

Müstəqil Auditorların Hesabatı

"FinTrend" BOKT MMC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz "FinTrend" BOKT MMC -nin (bundan sonra "Təşkilat") 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı, həmin tarixdə bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə, əsas mühasibat prinsiplərinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizə əsasən, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Təşkilatın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına (MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz əlavə olaraq hesabatımızın "Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti" bölməsində təsvir edilir. Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının Peşəkar Mühasiblər üçün müəyyən etdiyi "Etika məəcəlləsinin" (MBESŞ məəcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq biz Təşkilatdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi MBESŞ məəcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Rəhbərliyin və maliyyə hesabatlarının idarə edilməsi üzrə məsul tərəflərin öhdəlikləri

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, saxtakarlıq və ya xətlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına zəmin yaradan zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Təşkilatı ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativin olmadığı halda, rəhbərlik Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yaranan biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqcılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırlıdaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işləyib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

26 may 2024-cü il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

RSM Azerbaijan

"FinTrend" BOKT MMC

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNƏ

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	351,761	730,368
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	69,987,030	51,789,274
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	9	403,295	455,200
Təxirə salınmış vergi aktivləri	16	286,084	156,225
Digər aktivlər	10	-	79,784
Cəmi aktivlər		71,028,170	53,210,851
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	11	6,664,008	5,039,722
Təsisçilərdən alınmış borc öhdəlikləri	12	45,592,975	46,285,041
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	13	10,431,200	-
Mənfəət vergisi öhdəliyi		109,134	189,092
Digər öhdəliklər	14	34,038	22,090
Cəmi öhdəliklər		62,831,355	51,535,945
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	15	5,000,000	525,020
Bölüşdürülməmiş mənfəət		3,196,815	1,149,886
Cəmi kapital		8,196,815	1,674,906
Cəmi öhdəliklər və kapital		71,028,170	53,210,851

26 may 2024-cü il tarixində rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Qəmbərova Səvinc
Direktor

Məmmədli Kazım
Baş mühasib

"FinTrend" BOKT MMC

**MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

		31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	16	8,037,935	5,208,592
Faiz xərcləri	16	(4,382,043)	(3,090,228)
Xalis faiz gəlirləri		3,655,892	2,118,364
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat xərci	8	(689,379)	(375,495)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra faiz gəlirləri üzrə xalis marja		2,966,513	1,742,869
Haqq və komissiya gəlirləri		252,527	237,134
Haqq və komissiya xərcləri		(24,537)	(16,480)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər		(19,255)	(7,000)
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	17	(800,822)	(432,706)
Digər xərclər		(184,080)	(184,458)
Vergidən əvvəlki mənfəət		2,190,346	1,339,359
Mənfəət vergisi	18	(143,417)	(105,568)
İl üzrə mənfəət		2,046,929	1,233,791
İl üzrə digər məcmu gəlir		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		2,046,929	1,233,791

26 may 2024-cü il tarixində rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Qəmbərova Sevinc
Direktor

Məmmədli Kazım
Baş mühasib

“FinTrend” BOKT MMC
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Nizamnamə kapitalı	Yığılmış zərər/ Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	300,020	(206,153)	93,867
Nizamnamə kapitalında artım	225,000	-	225,000
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	122,248	122,248
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	525,020	(83,905)	441,115
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	1,233,791	1,233,791
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	525,020	1,149,886	1,674,906
Nizamnamə kapitalında artım	4,474,980	-	4,474,980
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	2,046,929	2,046,929
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	5,000,000	3,196,815	8,196,815

26 may 2024-cü il tarixində rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Qambərova Sevinc
Direktor

Məmmədli Kazım
Baş mühasib

“FinTrend” BOKT MMC
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		3,950,689	5,118,979
Ödənilmiş faizlər		(1,049,285)	(791,095)
İşçi heyəti ilə bağlı ödənilmiş xərclər		(394,738)	(256,900)
Ödənilmiş inzibati və sair əməliyyat xərcləri		(435,570)	(210,880)
Ödənilmiş vergilər		(324,991)	(1,670)
Digər gəlirlərdən daxilolmalar		227,990	6,981
Digər xərclərdən çıxılmalar		-	(49,018)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətində istifadə olunan		1,974,095	3,816,397
<i>Xalis (artım)/ azalma:</i>			
- müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	(14,799,889)	(33,613,285)
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(12,825,794)	(29,796,888)
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin alışı	9	(39,200)	(383,531)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(39,200)	(383,531)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		41,608,465	43,942,536
Borc öhdəliklərinin qaytarılması		(43,777,803)	(13,056,798)
Borc qiymətli kağızların buraxılmasından daxilolma	12	10,200,000	-
Nizamnamə kapitalının artırılması		4,474,980	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		12,505,642	30,885,738
<i>Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri</i>			
		(19,255)	(7,000)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım		(378,607)	698,319
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	730,368	32,049
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	351,761	730,368

26 may 2024-cü il tarixində rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Qəmbərova Sevinc
Direktor

Məmmədli Kazım
Baş mühasib

“FinTrend” BOKT MMC
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Giriş

Təşkilat və onun fəaliyyəti

Təşkilat Bakı Şəhəri Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsində 24 aprel 2014-cü il tarixində “FinTrend” Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti adı ilə qeydiyyatdan keçmiş və 2002961101 nömrəli VÖEN və BKT-24 seriyalı lisenziya nömrəsini almışdır. Təşkilat əsas fəaliyyət sahəsi fiziki və hüquqi şəxslərə, o cümlədən sahibkarlara, az təminatlı icmalara, qaçqın və məcburi köçkünlərə və digər şəxslərə qısa və uzun müddətli kreditlərin verilməsindən ibarətdir. Təşkilat tərəfindən verilmiş kreditlər daşınar və daşınmaz əmlakın girovu, qarantıya, zəminlik və qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər üsullarla təmin oluna bilər.

Təşkilatın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Azərbaycan, Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Bünyad Sərdarov, ev 15A

Təşkilat bütünlüklə təsisçilərə məxsusdur. Təşkilatın əsas təsisçiləri aşağıdakı kimidir:

Səhmdarlar	31 dekabr 2024-cü il üzrə,		31 dekabr 2023-cü il üzrə,	
	Pay məbləğ ilə, AZN	Pay faiz ilə %	Pay məbləğ ilə, AZN	Pay faiz ilə %
Pro Trade Logistics DMCC	4,750,000	95	498,769	95
Əliyev Sahib Rəhib oğlu	250,000	5	26,251	5
Cəmi	5,000,000	100	525,020	100

2. Təşkilatın əməliyyat mühiti

Azərbaycanın iqtisadiyyatı, bir çox inkişaf etməkdə olan bazarlar kimi, global iqtisadi şərtlər, hökumət siyasəti və enerji qiymətlərindəki dalğalanmalardan təsirlənməyə davam edir. Ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinə diqqət yetirsə də, əsas sahələrdə sabitliyin qorunması uzunmüddətli inkişaf üçün vacibdir. Azərbaycanın iqtisadiyyatının gələcək inkişaf istiqaməti əsasən fiskal və monetar siyasətlərin effektivliyindən, həmçinin xam neft qiymətlərindən və milli valyutanın sabitliyindən asılıdır.

2024-cü ildə Azərbaycanın ÜDM-i əvvəlki illə müqayisədə 2,7% artaraq 126,3 milyard manata (74,3 milyard ABŞ dolları) çatıb. 2024-cü il ərzində iqtisadi göstəricilər həm xarici, həm də daxili amillərdən təsirlənib. Qlobal əmtəə qiymətlərindəki dalğalanmalar və geosiyasi qeyri-müəyyənliklər problemlər yaratsa da, Azərbaycan əlverişli ticarət mühitindən faydalanıb. Belə ki, Ölkədə güclü xarici ticarət dövryyəsinə qoruyaraq, 2024-cü ildə 5,5 milyard ABŞ dolları həcmində ticarət balansında müsbət saldo qeydə alınıb.

Strateji valyuta ehtiyatları nəzərəcarpacaq dərəcədə artaraq 2024-cü ilin noyabrınadək 10,9 milyard ABŞ dollarına çataraq, mühüm beynəlxalq səviyyədə tanınmış səviyyələrini üstələyib və Azərbaycan manatının sabitliyini möhkəmləndirib.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı inflyasiyanın idarə olunması və makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində səylərini davam etdirib. 2023-cü ildə illik inflyasiya səviyyəsi 9,5% təşkil edirdisə, 2024-cü ilin sonuna inflyasiya Mərkəzi Bankın $4\pm 2\%$ hədəf diapazonuna uyğun olaraq 4,9%-ə qədər azaldı. Əsas qiymət dəyişikliklərinə ərzaq məhsulları üzrə 5,5%, qeyri-ərzaq məhsulları üzrə 2,4%, xidmətlər üzrə isə 6,3% artım daxildir. Qiymət sabitliyini daha da dəstəkləmək üçün yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 2023-cü ildəki 8%-dən 2024-cü ilin sonuna kimi 7,25%-ə endirildi.

2. Təşkilatın əməliyyat mühiti (davamı)

Beynəlxalq kredit reyting agentlikləri Azərbaycanın iqtisadi perspektivlərini qiymətləndirməyə davam ediblər. 2023-cü ildə "Fitch" və "S&P" Azərbaycana "BB+", "Moody's" beynəlxalq reyting agentliyi isə "Ba1" proqnozunu sabit saxlayıb. 2024-cü ildə bu qiymətləndirmələr Azərbaycanın fiskal siyasətinə və xarici tarazlıqlara daha güclü inamı əks etdirir. "Fitch Ratings" sağlam fiskal idarəetmə və müsbət iqtisadi əsaslara istinad edərək Azərbaycanın reytingini "BBB-" səviyyəsinə yüksəldib. S&P isə "BB+/B" reytingini səviyyəsində təsdiqləyərkən, Moody's proqnozunu "müsbət" (Ba1, "müsbət") olaraq dəyişdirdi.

Bu müsbət iqtisadi göstəricilərə baxmayaraq, qeyri-müəyyənliklər qalmaqdadır. Qlobal enerji qiymətlərindəki dalğalanmalar, geosiyasi hadisələr və inflyasiya təzyiqləri də daxil olmaqla xarici risklər maliyyə sabitliyinə təsir göstərə bilər. Bununla belə, iqtisadi siyasətlərin və monetar tədbirlərin davam etdirilməsinin bu risklərin azaldılmasına kömək edəcəyi gözlənilir.

Təşkilat maliyyə dayanıqlığını qorumaq və uzunmüddətli davamlılığı təmin etmək üçün makroiqtisadi tendensiyaları diqqətlə izləməyə davam edir. İqtisadi şərait inkişaf etdikcə, rəhbərlik sabitliyi qorumaq və davamlı artımı dəstəkləmək üçün strategiyaları fəal şəkildə uyğunlaşdırmağa hazırdır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi

Hesabatların tərtib edilməsinin prinsipləri

Uyğunluq prinsipi

Hazırkı maliyyə hesabatları fəaliyyətin fasiləsizliyi və Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası tərəfindən hazırlanan 31 dekabr 2024-cü il tarixinə qüvvədə olan MHBS Mühəsibat Uçotu Standartlarına (MHBS Mühəsibat Uçotu Standartları) uyğun şəkildə hazırlanmışdır.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları aşağıda göstərilmiş mühəsibat uçotu prinsiplərində başqa cür qeyd olunmayıbsa (məsələn, müəyyən maliyyə alətləri ədalətli dəyər prinsipi ilə ölçülür) tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Ədalətli dəyər- qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Təşkilat mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir.

Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Təşkilat müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdıran və müşahidə edilə bilməyən məlumatların istifadəsini minimumlaşdıran (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv/ (öhdəliyin) xarakteristikalarına uyğundur.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Təqdimatın əsasları (davamı)

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər/öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir.
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolayı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur.
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilinməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Təşkilat tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Funksional və hesabat valyutası

Təşkilatın funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında qəbul edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda qeyd edilmişdir. Bu prinsiplər, istisna hallar göstərilmədiyi təqdirdə, bütün illərə davamlı olaraq tətbiq olunur:

Faiz gəlirlərinin tanınması

Effektiv faiz dərəcəsi metodu

MHBS 9-un tələblərinə əsasən amortizasiya edilmiş maya dəyərilə, eləcə də mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bütün maliyyə alətləri üçün faiz dərəcələri effektiv faiz dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə tətbiq olunur. Faiz hesablanan maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri MHBS 9 əsasında sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərlə ölçülür və faiz hesablanan maliyyə aktivləri də EFD metodundan istifadə edilməklə təyin olunur. EFD maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti ərzində və ya daha qısa müddətə, maliyyə alətinin xalis qalıq dəyərində qədər ehtimal olunan gələcək kassa daxilolmalarına tabe tutulan faizdir.

EFD (həmçinin, aktivin amortizasiya olunmuş dəyəri) satın alma zamanı hər hansı endirim və ya premium, EFD-nin daxili hissəsi olan haqq və dəyərlər nəzərə alınmaqla hesablanır. Təşkilat kreditin gözlənilən istifadə müddəti ərzində sabit geri qayıtma faizinin ən yaxşı təxminini istifadə etməklə faiz gəlirlərini tanıyır. Buna görə də Təşkilat müxtəlif mərhələlərdə tətbiq olunan fərqli faiz dərəcələrinin və məhsulun digər xarakteristikalarının istifadə dövrünün (ön ödəmələr, faiz cərimələri və ödənişləri daxil olmaqla) təsirlərini nəzərə alır.

Əgər maliyyə aktivlərində pul vəsaitlərinin axını ilə əlaqədar olan gözləntilər kredit riskindən başqa hər hansı bir səbəbə görə yenidən nəzərdən keçirilərsə düzəliş faiz gəlirlərində artma və azalma ilə birlikdə balans hesabatına aktivin qalıq dəyərində müsbət və ya mənfi düzəliş olaraq qeyd olunur. İcbari olaraq mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə ölçülməsi tələb olunan bütün satış aktivləri və maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri, müqavilə faiz dərəcələri, xalis satış gəlirlərində və maliyyə aktivlərində xalis gəlir/ (zərər) mənfəət və zərər vəsaitilə ədalətli dəyər istifadə olunmaqla da tanınır.

"FinTrend" BOKT MMC
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma

Tanınmanın tarixi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, o cümlədən müştəri hesabları istisna olmaqla maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq satış tarixində, yəni Təşkilat müqavilənin şərtlərinə əsasən tərəflərdən birinə çevrildiyi tarixdə tanınır. Buna müntəzəm satışlar daxildir: bazarda tənzimləmə və konvensiyalarla müəyyən olunmuş zaman çərçivəsində aktivlərin çatdırılması, tələb olunan maliyyə aktivlərinin alınması və satılması. Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar isə vəsaitlər müştərinin hesabına köçürüldüyü zaman tanınır. Təşkilat müştərilərin balanslarını vəsaitlər Təşkilata köçürüldüyü zaman tanıyır.

Maliyyə alətlərinin ilkin ölçülməsi

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı təsnifləşdirilən alətlərin idarə olunması biznes planı və onların müqavilə şərtlərindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilkin olaraq onların ədalətli dəyərində ölçülür, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərle qeyd olunması halından başqa digər əməliyyat məsrəfləri bu məbləğə əlavə edilir və ya çıxılır. Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı onun ədalətli dəyəri onun əməliyyat qiymətindən fərqlənirsə Təşkilat 1-ci günün mənfəət və zərər uçotunu aşağıda təsvir olunduğu şəkildə aparır:

1-ci gün mənfəət və zərər uçotu

Maliyyə alətinin əməliyyat qiyməti, onun yalnız bazar əməliyyatlarında müşahidə oluna bilən daxilolmalarına əsaslanan qiymətləndirmə metodu əsasında təyin olunmuş ədalətli dəyərindən və ilkin tanınma zamanı yaranan ədalətli dəyərindən fərqli olduğu zaman, Təşkilat əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərqi xalis satış gəlirlərinə tanıyır. Ədalətli dəyərin bəzi daxilolmaların müşahidə oluna bilmədiyini modelə əsaslandığı hallarda əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərq təxirə salınır və yalnız daxilolmaların müşahidəsi mümkün olduqda və ya alətlərin tanınması dayandırıldıqda mənfəət və zərərdə tanınır.

Təxirə salınmış 1-ci gün mənfəət və ya zərər yalnız bazar iştirakçılarının qiymət təyin edərkən nəzərə alacaqları bir amilin (vaxt daxil olmaqla) dəyişməsi nəticəsində yaranacaq dərəcədə tanına bilər. Təşkilatın uçot siyasəti 1-ci gün mənfəət və ya zərər yalnız girişlər müşahidə edildikdə və ya alət tanınmamış olduqda tanımaqdır.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ölçülmə kateqoriyaları

Təşkilat öz maliyyə aktivlərini aşağıdakı meyarlarla aktivlərin idarə olunmasının biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə;
- Sair məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərlə;
- Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə.

Təşkilat öz derivativlərini və satış portfelini mənfəət zərər hesabına ədalətli dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Təşkilat qeyd olunan yanaşma uyğunsuzluqları əhəmiyyətli dərəcədə azaltdığı və ya aradan qaldırdığı halda maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanıya bilər.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Amortizasiya olunmuş dəyərle tanınan bank hesabları, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, maliyyə investisiyaları

Təşkilat yalnız aşağıdakı hər iki şərt ödənərsə Bank hesabları, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar və digər maliyyə investisiyalarını amortizasiya olunmuş dəyərle ölçür:

- Maliyyə aktivləri müqavilə əsasında pul vəsaitləri hərəkətinin toplanması məqsədi daşıyan biznes modelin tərkibindədir;
- Maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri ödənilməli olan əsas məbləğin qalıq dəyərinə hesablanmış faiz və əsas məbləğlərin geri ödənişindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarına gətirib çıxarır.

Bu şərtlərin detalları aşağıda təsvir olunub:

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Təşkilat onun biznes məqsədlərinə çatmaq üçün maliyyə aktivləri qruplarının idarə olunmasını ən uyğun şəkildə əks etdirilməsi səviyyəsində özünün biznes modelini təyin edir.

Təşkilatın biznes modeli maliyyə alətlərinə görə tək-tək deyil, cəmlənmiş portfellerin daha yüksək səviyyələrinə görə qiymətləndirilir və aşağıdakı müşahidə oluna bilən faktorlara əsaslanır:

- Biznes modelin performansı və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivləri necə qiymətləndirilir və Təşkilatın əsas idarə heyətinə təqdim olunur;
- Biznes modelin performansına (və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir edən risklər və xüsusilə də, bu riskərin idarə olunması üsulu;
- Təşkilatın menecerlərinə müavinətlər necə verilir (məsələn, kompensasiya aktivlərin ədalətli dəyərinə və yaxud müqavilə üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır);
- Satışların gözlənilən tezliyi, dəyər və vaxtı da Təşkilatın qiymətləndirilməsi baxımından mühim aspektlərdən hesab edilir.

Biznes model qiymətləndirməsi “ən pis hal” və “stress vəziyyəti” halları nəzərə alınmadan gözlənilən qrafikaya əsaslanır. İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Təşkilatın gözləntilərindən fərqli bir şəkildə həyata keçirilsə bu halda Təşkilat biznes modelində qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin yeni başlayan və ya yeni satın alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən bu məlumatları da daxil edir.

Yalnız əsas məbləğin və faizlərinin fərdi ödənişi (YƏMFÖ)

Təşkilat təsnifat prosesinin ikinci mərhələsində maliyyə müqaviləsi şərtlərinin test meyarlarına uyğun olub olmadığını müəyyən edir.

Test mərhələsinin əsas vacib prinsipi maliyyə aktivinin ədalətli dəyərinin ilkin mərhələdə tanınması və maliyyə aktivinin qüvvədə olduğu müddət ərzində dəyişməsi (məsələn, hər hansı bir təkrar ödəmə və ya premium/əndirim amortizasiyası) kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Kreditin verilməsi zamanı ən mühim maraq amillərindən biri pulun zaman dəyərinin və kredit riskinin nəzərə alınmasıdır. YƏMFÖ qiymətləndirməsi aparmaq üçün Təşkilat mühakimə, maliyyə aktivlərinin hansı məzənnədə istifadə edilməsi və faiz dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi kimi əlaqəli faktorların nəzərə alınmasını tətbiq edir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Yalnız əsas məbləğin və faizlərinin fərdi ödənişi (davamı)

Bundan fərqli olaraq pul vəsaitlərinin hərəkəti risklərində və ya dəyişkənliyə məruz qalmasını izah edən müqavilə şərtlərinə əsasən pul vəsaitlərinin axını yalnız ödənilmiş əsas və faiz məbləğlərindən yaranmır. Bu kimi hallarda maliyyə aktivlərinin mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyərle MZƏD ölçülməsi tələb olunur.

Ticarət üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri

Təşkilat maliyyə aktivlərini və ya maliyyə öhdəliklərini alqı-satqı işlərində və ya qısamüddətli mənfəət əldə etmək məqsədi ilə verilmiş olduğu vəziyyətə görə təsnifləşdirir yaxud birlikdə idarə olunan maliyyə hesablamalarının bir hissəsini formalaşdırır. Satıla bilən aktivlər və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərle qeyd olunur və ölçülür. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklər xalis ticarət gəlirində tanınır. Faiz və dividend gəlirləri və ya xərcləri, müqavilənin şərtlərinə uyğun olaraq və ya ödəniş haqqı yarandıqda xalis ticarət gəlirində qeyd olunur. Bu təsnifata, əsasən yaxın müddətdə satış məqsədilə alınmış qiymətli kağızları və qısamüddətli müqavilələr daxil edilmişdir.

MHBS 9 aktivlərin idarə edilməsi və alətlərin müqaviləli pul vəsaitlərinin hərəkəti xüsusiyyətləri üçün müəssisənin biznes modelinin birləşməsi əsasında maliyyə alətlərinin təsnifləndirilməsini tələb edir. Ticarət üçün saxlanılan borc alətləri olan maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyərle ölçülməyə gətirib çıxaran iş modeli ilə nəticələnir.

Sair məcmu gəlir hesabında ədalətli dəyərde (DMGƏD) tanınan borc alətləri

Təşkilatlar aşağıda göstərilən şərtlərin hər ikisinin yerinə yerinə yetirilməsi şərtiylə Sair Məcmu Gəlir hesabına əsasən ədalətli dəyərde tanınan borc alətlərinin MHBS 9-a uyğun olaraq yeni kateqoriyalarını tətbiq edir:

- Bu alət müqaviləli pul vəsaitlərinin hərəkəti toplanması və maliyyə aktivlərinin satışına nail olmaqla bir biznes modelində keçirilir;
- Müqaviləli pul vəsaitlərinin hərəkəti və satıla bilən maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə cavab verir.

Sair məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərle tanınan borc alətləri sonradan ədalətli dəyərde qiymətləndirilmiş və ədalətli dəyərde yaranan dəyişikliklər mənfəət və ya zərər vasitəsilə ölçülür. Təşkilatların eyni təhlükəsizlik xidmətində birdən daha çox investisiyaya malik olması vəziyyətində, FIFO metodu tətbiq edilməkdədir. Balansdan kənar vəziyyətdə isə daha əvvəl sair məcmu gəlirlər hesabında tanınan bütün toplanmış mənfəət və zərərlər, sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər metodundan gəlir və xərcə yenidən təsnifləndirilməkdədir.

Sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərle tanınan kapital alətləri

Təşkilatlar, nadir hallarda ilkin tanınma zamanı maliyyə alətlərini 32 sayılı MUBS Maliyyə alətləri: “Təqdimat standartına” uyğun gəlsə və ticari məqsədli saxlanılırsa sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərle tanıyır.

Bəzi kapital investisiyalarını, sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərle kapital alətləri kimi sinifləndirməyi seçirlər. Bu kapital alətlərində gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərər hesabına geri tanınma bilməz. Dividendlər, ödəmə haqqı təşkil edildiyində, təşkilatların xərclərinin bir qisminin kompensasiya edilərək gəlir əldə etmələri kimi hallar- məsələn, sair məcmu gəlirlərdə qeyd olunan mənfəət istisna olmaqla, eynilə digər fəaliyyət gəlirləri kimi, mənfəət və ya zərər hesabında öz əksini tapır. Sair məcmu gəlirlərdə ədalətli dəyərle tanınan kapital alətləri, dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsindən kənar tutulmaqdadır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Müddətli borc öhdəlikləri və digər borc götürülmüş məbləğlər

İlkin tanınmadam sonra, Müddətli borc öhdəlikləri və borc götürülmüş məbləğlər, amortizasiya edilmiş xərclər kimi ölçülür.

Amortizasiya edilmiş xərclər, effektiv faiz dərəcəsinin daxili hissəsi olan maliyyə xərcləri, hər hansı bir endirim, və ya premiya fondları nəzərə alınaraq hesablanmaqdadır. Həm kapital, həm də öhdəlik komponentlərini özündə cəmləşdirən mürəkkəb maliyyə alətləri dərc olunma tarixində ayrılır.

Təşkilatlar, qeyri –törəmə alətlərinə mühasibat əməliyyatlarını yerinə yetirərkən, ilk öncə bu alətlərin mürəkkəb olub olmadığını müəyyən edir və daha sonra bu alətin hər bir komponentini ayrı ayrılıqda, maliyyə aktivini, öhdəliyi və ya kapitalı kimi, MUBS 32 əsasında, təsnifləşdirir.

Geri döndürülmə bilən alətlərin öhdəlik və kapital komponentlərinin təsnifi, bəzi səhmdarlar üçün bir variantın istifadəsi baxımından iqtisadi cəhətdən sərfəli görünərsə, geri dönüşüm əməliyyatının tətbiqi zamanı dəyişiklik səbəbiylə yenidən nəzərdən keçirilə bilməz. Mürəkkəb maliyyə alətinin ilkin sərmayəsinin kapital və öhdəlik komponentlərinə ötürülməsi zamanı, kapital, alətin bütün həqiqi dəyərinin qalıq məbləğlərinin ixracından sonrakı halı olaraq dəyərləndirilir və bu məbləğ öhdəliklər üçün ayrı bir şəkildə qeyd olunur. Hər hansı bir mürəkkəb maliyyə alətinə bağlı olan törəmə tərkibli alətlərin dəyəri, kapitaldan fərqli olaraq, öhdəlik komponentlərinə daxil olmaqdadır. Təşkilatlar kapital və öhdəlik bölgüsünü müəyyən etdikdən sonra, sonrakı mərhələ olaraq, öhdəliklərin ayrı ayrılıqda nəzərə alınması vacib olan törəmələrə malik olub olmadığını müəyyənləşdirməlidir.

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (MZƏD)

Bu kateqoriyaya aid olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, kommersiya məqsədli olmayan və ilkin mühasibat prosesi zamanı rəhbərlik tərəfindən müəyyən olunan və ya icbari şəkildə MHBS 9 nəzdində həqiqi dəyəri ölçülə bilən kateqoriyalardır. Rəhbərlik ilkin uçot sonrası yalnız aşağıda göstərilən kriteriyalardan biri yerinə yetirildiyində mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bir alət müəyyən edir. Bu cür təyinatlar hər bir alət üzrə ayrıca həyata keçirilir:

- müvafiq təyinat mühasibat uçotunda fərqli tanınma halında yarana biləcək uyğunsuzluqları aradan qaldırır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa;
və ya
- Borclar risklərin idarə edilməsi siyasəti və ya investisiya strategiyasına əsasən idarə olunan və onların fəaliyyəti ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilmiş maliyyə öhdəlikləri qrupunun bir hissəsidirsə;
və ya